УДК 368.5
JEL G22

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

О. Павленко, к.е.н.
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-6967-8424
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Павленко О.П. Оцінка ефективності страхової діяльності в Україні в умовах сталого розвитку. В статті автором проаналізовано та визначено сучасні підходи до оцінки ефективності здійснення страхової діяльності в Україні. В результаті оцінки стану та структури страхових платежів, сплачених страхувальниками на ринку страхування в умовах сталого розвитку економіки країни, виявлено рівень темпів їх зростання. Досліджено динаміку страхових виплат здійснених страховими компаніями за видами страхування. Проведено аналіз структури валових та чистих виплат в розрізі окремих видів страхування. Автором наведено оцінку концентрації страхового ринку в Україні за рейтингом страховиків, в ході якої виявлено вплив окремих факторів на елементи кон'юнктури страхового ринку. З позиції врахування специфічних фінансових відносин в сфері страхових послуг, відокремлено показники оцінки ефективності страхової діяльності, та виявлено їх вплив на учасників страхового ринку. Вивчено чинне законодавство та нормативно-правові акти України в сфері дотримання умов платоспроможності страховиками. В умовах перетворень ринкової економіки важливим є застосування у розрахунках оцінки страхової діяльності показників, що характеризують фінансову стійкість страхових компаній, враховуючи якість управління активами, співвідношення активів і зобов'язань, рівень доходності інвестицій, рентабельності та інші певні характеристики їх фінансового стану. Визначено, що на ємкість та долю ринку, яку займають українські страхові компанії, здійснюють значний вплив нарощення власного капіталу та нерозподіленого прибутку. Приділено особливу увагу

визначенню розміру страхових резервів, нормативів по розміщенню страхових резервів страховиками, та їх дотриманню відповідно до встановлених вимог. Відповідно до специфічних особливостей учасників страхового ринку визначено концентрацію фінансових ресурсів в активах і капіталі страховиків та їх співвідношення. Проведено детальний аналіз динаміки основних показників діяльності страхового ринку та його учасників. Автором статті розглянуто та запропоновано основні напрямки підвищення ефективності страхової діяльності в умовах сталого розвитку ринкового середовища економіки країни.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, страхова діяльність, страхові платежі, страхові виплати, страховик, страхова компанія, фінансова стійкість.

Pavlenko O.P. Estimation of insurance activity efficiency in Ukraine in the conditions of sustainable development. The author analyzes and defines modern approaches to assessing the effectiveness of insurance activities in Ukraine. As a result of assessing the status and structure of insurance payments paid by policyholders in the insurance market in the context of sustainable development of the country's economy, the level of their growth rates was revealed. The dynamics of insurance payments made by insurance companies by types of insurance is studied. The analysis of the structure of gross and net payments in the context of certain types of insurance is carried out. The author provides an assessment of the concentration of the insurance market in Ukraine according to the rating of insurers, during which the influence of certain factors on the elements of the insurance market. Taking into account specific financial relations in the field of insurance services, the indicators for assessing the effectiveness of insurance activities are separated, and their impact on insurance market participants is identified. The current legislation and regulations of Ukraine in the field of compliance with the conditions of solvency by insurers have been studied. In a market economy, it is important to use in the calculation of insurance performance indicators that characterize the financial stability of insurance companies, taking into account the quality of asset management, asset-liability ratio, level of return

on investment, profitability and other specific characteristics of their financial condition. It is determined that the capacity and market share occupied by Ukrainian insurance companies are significantly influenced by the increase of equity and retained earnings. Particular attention is paid to determining the amount of insurance reserves, standards for the placement of insurance reserves by insurers, and their compliance with the established requirements. According to the specific features of insurance market participants, the concentration of financial resources in the assets and capital of insurers and their ratios are determined. The author makes detailed analysis of the main indicators dynamics of the insurance market and its participants. It is considered and proposed the main directions of increasing the efficiency of insurance activity in the conditions of sustainable development of the market environment of the country 's economy.
Key words:.

Постановка проблеми. В умовах сталого розвитку економіки країни важливого значення набуває забезпечення надійного виконання своїх зобов'язань страховими компаніями. Оскільки страхові послуги займають значну частку на ринку фінансових послуг, доцільно здійснювати оперативну оцінку формування і використання, фінансових ресурсів страховиків, а також управління ними особливо в період ринкової трансформації. Враховуючи специфіку функціонування між суб'єктами страхового ринку України, слід зосередити увагу на таких фінансових показниках оцінки ефективності страхової діяльності, як платоспроможність, рентабельність, фінансова стійкість, концентрація фінансових ресурсів в активах і капталі та їх співвідношення, розмір страхових резервів, дотримання нормативів по розміщенню страхових резервів, рівень страхових премій і страхових виплат, збитковість страхової суми, частка на ринку [12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних і практичних аспектів економічної літератури свідчать про численну кількість вивчених проблем щодо оцінки ефективності страхової діяльності та фінансового стану страховиків, серед яких слід відзначити Внукова Н.М.,

Єрмоленко А., Костишина Л.М., Олійник В.М., Бондаренко Є.К., Матвійчук А.В., Партика О.В., Супрун А.А., Шевчук А.О. [3-9, 12-15]. Але поряд з цим, отримані результати вказаних досліджень слід доповнити невирішеними питаннями практичного характеру в сфері страхового захисту, а вирішення цієї проблеми потребує подальшого глибокого вивчення впливу фінансового інструментів на страхову діяльність в умовах сталого розвитку економіки.

Постановка завдання. Метою статті є визначення ефективності провадження страхової діяльності в Україні, здійснення оцінки та аналізу основних показників функціонування страхового ринку, а також відокремлення факторів безпосереднього впливу на фінансовий стан страхових компаній.

Виклад основного матеріалу. Фінансова стабільність страховиків та їх платоспроможність безпосередньо тісно пов'язана з динамічним розвитком фінансового сектору економіки. В умовах стабілізації економічних відносин фінансова діяльність страхових організацій в Україні в цілому має позитивну динаміку. Так, страхові резерви станом на 31.12.2019 зросли на 2 583,2 млн. грн. (9,6%) якщо їх порівняти з аналогічною датою 2018 року, при цьому резерви зі страхування життя зросли на 938,6 млн грн (10,1%), технічні резерви – на 1 644,6 млн. грн. (9,3%). При проведенні порівняння з 2018 р. збільшились такі показники, як загальні активи страховиків на 373,5 млн грн (0,6%), з них активи, визначені законодавством для покриття страхових резервів – на 3 943,4 млн грн (9,7%).

Станом на 31.12.2019 року кількість страхових компаній становила 233, з них 210 страховиків здійснювали страхування інше, ніж страхування життя СК «non-Life та 23 страхові компанії займались страхуванням життя, що видно з таблиці 1. За попередніми даними в 2020 році кількість страхових компаній скоротилась до 215, в тому числі 20 по страхуванню життя, що менше на 13 страховиків ніж в 2017 році.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній у 2017–2020 роки

Кількість страхових компаній	2017	2018	2019	2020 (9міс.)	Відношення , %		
					2019/ 2017	2020/ 2019	2020/ 2017
Загальна кількість	294	281	233	215	79,25	87,98	69,73
в т.ч. СК «non-Life»	261	251	210	195	80,46	45,24	74,71
в т.ч. СК «Life»	33	30	23	20	69,7	86,96	60,61

В структурі надходження валових страхових платежів в 2020 р. переважна величина належить страхувальникам – фізичним особам, яка підвищилась на 6,6% порівняно з 2017 роком. Валові страхові премії (платежі) від юридичних осіб протягом 2017-2020 рр. збільшились на 6,76%, тоді як від перестрахувальників цей показник зменшився на 80,61% в дослідженому періоді (таблиця 2).

Таблиця 2

Структура надходження валових страхових премій за 2017–2020 роки

Показники	2017	2018	2019	2020 (9міс.)	Темпи приросту (зниження), %		
	млн.грн.				2018/ 2017	2019/ 2017	2020/ 2017
Валові страхові премії, з них:	43431,8	49 367,5	53 001,2	33 624,73	13,7	22,03	-22,58
від страхувальників-фізичних осіб	15555,6	18 431,0	21 632,0	16 582,76	18,5	39,06	6,60
від юридичних осіб	12 937,7	17 348,1	19 034,8	13 812,3	34,1	47,13	6,76
від перестрахувальників	14 938,5	13 588,4	12 334,4	2 896,7	-9,0	-17,43	-80,61

Якщо порівняти рівень валових страхових платежів (премій) 2019 року з виплатами 2017 року, то можна простежити їх приріст на 22,03 %. В той же час темпи приросту страхових премій від страхувальників-фізичних осіб склали 36,09%, від юридичних осіб – 47,13%, та від перестрахувальників темпи знизились на 17,43%.

Досвід страхової практики показує, що темпи зростання страхових премій при стабільній діяльності страховика перебуває у межах 25%. Різке збільшення темпів зростання страхових премій означає зростання зобов'язань страхової компанії, що потребує зростання власного капіталу. Значне зменшення темпів зростання страхових премій свідчить про порушення

збалансованості страхової діяльності, що загрожує фінансовій стабільності страховика [9].

Рівень темпів приросту чистих страхових виплат по Україні за 2018-2019рр. становить 12,9%, про що свідчать показники таблиці 3.

Таблиця 3

Структура валових та чистих виплат за 2018-2019 рр.

Види страхування	Страхові виплати, млн.грн.				Темпи приросту страхових виплат, %,2019/2018	
	2018		2019			
	Валових виплат	Чистих виплат	Валових виплат	Чистих виплат	Валових виплат	Чистих виплат
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	5 831,6	5 623,8	6 714,7	6504,2	15,1	15,7
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	2 095,4	2 094,9	2 602,8	2 602,8	24,2	24,2
Страхування фінансових ризиків	1 585,0	1 393,4	1 624,6	1 570,2	2,5	12,7
Страхування майна	1 423,6	1 412,4	1 160,5	1 146,8	-18,5	-18,8
Страхування життя	704,9	704,9	575,9	575,9	-18,3	-18,3
Страхування медичних витрат	312,8	311,5	349,9	349,7	11,9	12,3
Страхування вантажів та багажу	122,1	119,3	214,9	213,6	76,0	79,0
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	262,4	249,7	215,2	208,9	-18,0	-16,3
Страхування кредитів	78,0	78,0	49,6	49,6	-36,4	-36,4
Інші види страхування	447,6	444,7	830,2	818,8	85,5	84,1
Всього	12863,4	12 432,6	14 338,3	14 040,5	11,5	12,9

Як показав аналіз структури страхових виплат, за 2019 р. відбулось їх збільшення до 1607,9 млн.грн. за рахунок суттєвого зростання чистих виплат за договорами автострахування на 880,4 млн.грн., медичного страхування – на 507,9 млн.грн., а також страхування фінансових ризиків – на 176,8 млн.грн.

За останні роки виявлено достатньо високий рівень валових страхових виплат, який спостерігається за наступними видами страхування в 2019 році: страхування фінансових ризиків – 36,9%, добровільне особисте страхування

– 36,1%, недержавне обов’язкове страхування – 39,0%, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 45% (таблиця 3). За іншими видами страхування спостерігається менша тенденція, так при страхуванні життя рівень страхових валових виплат складає 12,5%, добровільному страхуванні майна і відповідальності відповідно 24,6% і 12,4% [7].

Таблиця 3

Рівень страхових виплат за видами страхування

Види страхування	Рівень страхових виплат,%			
	Валових виплат		Чистих виплат	
	2018	2019	2018	2019
Страхування життя	18,0	12,5	18,0	12,5
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	26,7	28,4	38,4	38,5
Добровільне особисте страхування	37,2	36,1	42,7	40,0
Добровільне майна страхування	24,2	24,6	42,1	39,7
- в тому числі страхування фінансових ризиків	30,9	36,9	83,8	73,0
Добровільне страхування відповідальності	2,5	12,4	3,7	18,0
Недержавне обов'язкове страхування	36,2	39,0	37,0	39,4
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	44,7	45,0	44,2	44,9
ВСЬОГО (всі види страхування)	26,1	27,1	36,1	35,5

Обсяг валових страхових виплат/відшкодувань у порівнянні з 2018 роком збільшився на 1 474,9 млн грн (11,5%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 1 607,9 млн грн (12,9%). Збільшилися валові страхові виплати з таких видів страхування, як: автострахування (збільшення валових страхових виплат на 883,1 млн грн (15,1%)), медичне страхування (збільшення валових страхових виплат на 507,4 млн грн (24,2%)), страхування вантажів та багажу (збільшення валових страхових виплат на 92,8 млн грн (76,0%)).

Водночас, зменшилися валові страхові виплати зі страхування майна (зменшення валових страхових виплат на 263,1 млн грн (18,5%)), страхування життя (зменшення валових страхових виплат на 129,0 млн грн (18,3%)).

Рівень валових виплат у порівнянні з аналогічним періодом 2018 року збільшився на 1,0 в.п. та становив 27,1%. Рівень чистих страхових виплат станом на 31.12.2019 становив 35,5%, що менше на 0,6 в.п. у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування – 58,2% та 61,0%, за видами добровільного особистого страхування – 36,1% та 40,0%, за видами недержавного обов'язкового страхування – 39,0% та 39,4% відповідно/ [3, с.48].

Таблиця 5

Концентрація страхового ринку за 2019 рік

Перші (Top)	страхування «Life»		страхування «non-Life»		
	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестрахувальників
Top 3	2 662,4	57,6	6 739,4	13,9	1
Top 10	4 471,2	96,7	18 358,0	37,9	3
Top 20	4 624,0	100,0	29 035,2	60,0	6
Top 50	-	-	42 843,6	88,6	13
Top 100	-	-	47 469,0	98,1	13
Top 150	-	-	48 279,3	99,8	17
Всього по ринку	4 624,0	100,	48 377,2	100,0	21

Отже, незважаючи на значну кількість компаній, фактично у страховому секторі основну частку (98,1%) валових страхових премій акумульовано 100 страховими компаніями «non-Life» та 10 страхових компаній «Life» (96,7%) [7].

Досвід роботи українських страхових організацій свідчить, що на фінансову стійкість страхових компаній безпосередньо впливають не тільки розмір і склад страхового портфеля [8,с.152], а і наступні групи факторів:

1 група – застосовується відповідно до вимог законодавства (ЗУ «Про страхування»), до якої відносяться:

- розмір статутного капіталу (норма – 1 і 1,5 млн.євро),
- сума страхових резервів,

- фактичний запас платоспроможності (70 млн.грн.);

2 група – розраховується відповідності до вимог Нацкомфінпослуг:

- зворотний показник платоспроможності (0-20%),
- показник незалежності від перестрахування (50-85%),
- відношення чистих страхових резервів до капталу (0-50%),

3 група – показники оцінки фінансового стану (стійкості) страховика:

- коефіцієнт автономії (від 50%),
- коефіцієнт забезпечення власним капіталом (від 10%) [13, с.102].

Якщо розглядати відносні показники ефективності страхових операцій, тоді визначається рентабельність або показник рівня доходності [5, с.32], по страхових організаціях України, у вигляді відношення річної суми прибутку до річної суми платежів (доходів):

$$Рсо = П/Д \times 100,$$

де Рсо – рентабельність страхових операцій,%;

П – річна сума прибутку;

Д – доходи (річна сума надходжень платежів).

Як свідчить практика роботи страхових організацій, показник рівня рентабельності страхових операцій не повинен бути високим, оскільки в цьому випадку підвищується ціна на страхові послуги і зменшується на неї попит з боку страхувальників. При низьких же показниках обмежуються можливості самоокупності витрат на страхування у страховиків в умовах ринкових відносин. Становище регулюється двома напрямками: приведенням тарифів у відповідність до фактичного рівня збитковості страхової суми або зміною обсягів відповідальності по окремих видах страхування [4, с.34].

Правила розміщення страхових резервів зі страхування життя передбачають певні вимоги до величин и активів, які приймаються для представлення страхових резервів. Так, вони збільшуються на величину непростроченої дебіторської заборгованості за укладеними договорами страхування та перестрахування і повинні бути не менше сумарної величини довгострокових та поточних зобов’язань і забезпечень (розділи II і IV пасиву

балансу (Звіту про фінансовий стан), при цьому включається також величина страхових резервів, що розраховується відповідно до чинного законодавства України [6, с.153].

Крім того, законодавством передбачені такі види активів, які приймаються для представлення коштів страхових резервів із страхування життя, а саме: «грошові кошти на поточному рахунку; банківські вклади (депозити), валютні вкладення згідно з валютою страхування (до 15% страхових резервів); нерухоме майно (до 10%), іпотечне кредитування (до 40%); акції, облігації підприємств (крім цільових облігацій), іпотечні сертифікати, іпотечні облігації; цінні папери, що емітуються державою (до 20%); права вимоги до перестраховиків (до 10%); інвестиції в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України; банківські метали (до 15%); кредити страхувальникам - громадянам, що уклали договори страхування життя, у межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми (до 20 %); готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених НБУ» [11].

Відповідно до Закону України «Про страхування» Кабінет Міністрів України затвердив «Постанову про напрями інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів» [2, 10], в якій вказано такі об’єкти інвестування, як «розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій; розвиток інфраструктури туризму; добування корисних копалин; перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва; будівництво житла; розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг; розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій; розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою».

Слід зазначити, шо Експертна рада з питань страхування при Кабінеті Міністрів України, Ліга страхових організацій, Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю, Міністерство економіки, Міністерство фінансів і

Міністерство юстиції України сумісними зусиллями розробили Концепцію розвитку страхової діяльності в Україні, а також Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 р. [1].

Висновки. З огляду на вищевикладені матеріали пропонуємо основні напрямки підвищення ефективності страхової діяльності в умовах сталого розвитку ринкового середовища економіки країни: оптимізація страхового портфеля страхових компаній; врегулювання правового та конкретизація ділового змісту договорів страхування; зниження витрат страховика та собівартості страхових операцій; розвиток та розширення всіх видів страхування при впровадженні європейських та світових технологій; вивчення страхового ринку з метою визначення потреб; формування на основі потреб ринку певного переліку страхових послуг; визначення оптимальної ціни на страхову послугу (страхового тарифу) по кожному виду страхування та способи її виплати; проведення консалтингової роботи по діючих договорах і видах страхування; реклама нових послуг, вибір конкретних страхувальників та організацію їх обслуговування [15, с.141].

Бібліографічний список .

1. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 р. URL: http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297 (дата звернення: 20.03.2021).

2. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 №85/96 –ВР. (зі змін.і доп. № 720-IX від 17.06.2020, ВВР, 2020, № 47, ст.408.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text (дата звернення: 28.03.2021).

3. Єрмоленко А. Визначення фінансової безпеки страхових компаній. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №4. С.46-52.

4. Костишин Л.М. Оцінка фінансового стану та ефективності діяльності страхових компаній України. *Стратегічні орієнтири. Антикризова стійкість страхової системи України*. ЛНУ імені Івана

Франка, 2011. С. 34. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=247 (дата звернення: 27.03.2021).

5. Матвійчук А. В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу. *Вісник НАН України*. 2010. № 9. С. 24–46.

6. Матвійчук Л.О. Державне регулювання розміщення страхових резервів. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 3. Т. 3. С.152-156. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua › irbis_nbuv › cgiirbis_64 › (дата звернення: 29.03.2021).

7. Офіційна сторінка «Forinsurer TOP». Статистика страхового ринку України. URL: https://forinsurer.com/stat (дата звернення: 25.03.2021).

8. Олійник В.М., Бондаренко Є.К. Поняття фінансової стійкості страхової компанії та елементів впливу на неї. *Збірник наукових праць.* 2014. Випуск 39. С. 149-157.

9. Партика О.В. Ефективність використання фінансових ресурсів страхових компаній. *Сучасні тенденції фінансового ринку*. 2011. 51с. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=312 (дата звернення: 21.03.2021).

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів» від 17 серпня 2002 року № 1211 (зі змін. і доп. Постанова КМУ № 643 (643-2005-п) від 25.07.2005). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-п#Text (дата звернення: 22.03.2021).

11. Правила розміщення страхових резервів із страхування життя, затв. Розпорядженням Накомфінпослуг від 26.11.2004 р. № 2875. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1626-04#Text(дата звернення: 29.03.2021).

12. Росик О.Я. Платоспроможність страхової компанії. *Антикризова стійкість страхової системи України*. 2011. С. 35. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=224 (дата звернення: 20.03.2021).

13. Сич О.А., Павлосюк Х.П. Оцінка фінансової стійкості страхових компаній. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка».*

2015. №10. С.101. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/101.pdf (дата звернення: 23.03.2021).

14. Супрун А.А. Аналіз активів страхових компаній. *Економіка: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць.* Випуск 192: В 4 т. Том II. Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. С.508.

15. Шевчук А.О. Оцінка фінансового стану та ефективності діяльності страхових компаній України. *Регіональна економіка.* 2005. №1. С.137-143.

References.

1. Official site of NBU (2009), "Complex program of development of financial sector of Ukraine till 2020", available at: http://www.bank.gov.ua/ doccatalog/document?id=18563297 (Accessed 20 March 2021).

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "About insurance", available at: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text (Accessed 28 March 2021)

3. Yermolenko A. (2004), «Determining the financial security of insurance companies». Current economic problems.. vol 4. pp.46-52.

4. Kostishin L.M. (2011), «Assessment of the financial condition and efficiency of insurance companies in Ukraine». Strategic guidelines. Anti-crisis stability of the insurance system of Ukraine. Ivan Franko Lviv National University. p. 34, available at: http://libfor.com/index.php?newsid=247 (Accessed: 27 March 2021).

5. Matviychuk A.V. (2010), «Modeling of financial stability of enterprises using theories of fuzzy logic, neural networks and discriminant analysis». Bulletin of the NAS of Ukraine.. vol 9. S. 24–46.

6. Matviychuk L.O. (2015), «State regulation of insurance reserves». Bulletin of Khmelnytsky National University.. vol 3. pp.152-156, available at: http://irbis-nbuv.gov.ua ›irbis_nbuv› cgiirbis_64 ›(Accessed: 29 March 2021).

7. The official page «Forinsurer TOP» (2019), "Statistics of the insurance market of Ukraine.", available at: http://forinsurer.com/stat (Accessed: 25 March 2021).

8. Oliynyk V.M., Bondarenko E.K. (2014), «The concept of financial stability of the insurance company and the elements of influence on it». Collection of scientific works. vol 39. pp. 149–157.

9. Partyka O.V. (2011) «Efficiency of use of financial resources of insurance companies». Current trends in the financial market. 51p., available at: http://libfor.com/index.php?newsid=312 (Accessed: 21.03.2021).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of areas of investment in the economy at the expense of insurance reserves», available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-p#Text (Accessed: 22 March 2021).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), «Rules for placing insurance reserves for life insurance, approved», available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1626-04#Text (Accessed: 29 March 2021).

12. Rosik O.Ya. (2011), «Solvency of the insurance company». Anti-crisis stability of the insurance system of Ukraine.. pp. 35. available at: http://libfor.com/index.php?newsid=224 (Accessed: 20 March 2021).

13. Sich O.A., Pavlosyuk H.P. (2015), «Assessment of financial stability of insurance companies». Electronic scientific professional publication "Effective Economics". No.10. pp.101. available at:https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/101.pdf (Accessed: 23 March 2021).

14. Suprun A.A. (2004), «Analysis of assets of insurance companies». Economics: problems of theory and practice: a collection of scientific papers. Issue 192: In 4 vols. Volume II. Dnepropetrovsk: DNU. pp.508.

15. Shevchuk A.O. (2005), «Assessment of the financial condition and efficiency of insurance companies in Ukraine». Regional economy. vol.1. pp.137-143.